התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)
The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

23 ספטמבר 2020, ה' תשרי תשפ"א

לכבוד

חה"כ בנימין נתניהו
ראש הממשלה
משרד ראש הממשלה
ירושלים

חה"כ בני גנץ
שר הביטחון וראש הממשלה החלופי
משרד הביטחון
ירושלים

חה"כ יולי (יואל) אדלשטיין
שר הבריאות
משרד ראש הממשלה
ירושלים

מר אמיר אוחנה
השר לביטחון הפנים
המשרד לביטחון הפנים
ירושלים

חברי ועדת השרים לעניין ההתמודדות עם משבר הקורונה והשלכותיו
משרד ראש הממשלה
ירושלים

ד"ר אביחי מנדלבליט
היועץ המשפטי לממשלה
משרד המשפטים
ירושלים

-דחוף-

הנדון: הגבלות לא-חוקיות על חופש המחאה וההפגנות

סימוכין: מכתבנו מיום 13.9.2020 אל שר הבריאות והיועץ המשפטי לממשלה.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "**התנועה**") הרינו מתכבדים לפנות אליכם בדרישה שלא לאסור על זכות המחאה וההפגנה, והכל כלהלן:

1. היום 23.9.2020, תתקיים ועדת השרים לעניין ההתמודדות עם משבר הקורונה והשלכותיו (לעיל ולהלן: "**קבינט הקורונה**"), לדון ולהחליט בנושא מתווה להגבלת ההפגנות - התנועה פונה אליכם בדרישה שלא לאסור על השתתפות בהפגנות ותפגע בציפור הנפש של המשטר הדמוקרטי, בשם שיקולים פוליטיים שאינם ענייניים ורפואיים.

2. כידוע, בהתאם לסייגים הקבועים בסעיף 7(1) לחוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תש"ף-2020 (להלן: "**חוק סמכויות הקורונה**"), להגבלת פעילות במרחב הציבורי – החריג המחוקק מההגבלות האפשריות כל קיום והשתתפות בהפגנה.

3. יובהר כבר כעת, כי לא ניתן לאסור על קיום הפגנות לפי חוק סמכויות הקורונה. ודוק, סעיף 7(2) לחוק סמכויות הקורונה, קובע כי לכל היותר, ניתן יהיה לקבוע תנאים מפורשים לעניין אופן קיום ההפגנה.

4. **אם כן, לא ניתן יהיה לקבוע תנאים שכאלה ללא הסמכה בתקנות ובוודאי שלא ניתן יהיה לאסור כעת על קיום הפגנות לפי חוק סמכויות הקורונה.**

5. ודוק, **כי דווקא בתקופה זו, הממשלה לוקחת על עצמה סמכויות מיוחדות ונרחבות לפגוע בחירויות הפרט של התושבים, ויש לאזן את הפגיעה עם ההבטחה והשמירה ביתר שאת על זכות הציבור לצאת ולהשתתף בהפגנות.**

6. בחודשיים האחרונים, שטף גל מחאה את ישראל. מחאה זו באה על רקע הניהול הקלוקל במשבר הקורונה הנוכחי ועצם העובדה שבראשות הממשלה עומד אדם בעל חשדות לפלילים חמורים. המחאה נסובה סביב נושאים רבים ומגוונים, כאשר בין המוחים ישנם עצמאיים,

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 • العنوان للرسائل: ص. ب. 4207، القدس 91043 • هاتف: •02-5000073 فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: office@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

אמנים, ארגוני חברה אזרחית, פעילים חברתיים, פעילים פוליטיים ואף אזרחים מן השורה המבקשים להביע מחאתם כנגד הממשלה והעומד בראשה.

7. המוחים קוראים, בין היתר, לראש הממשלה להתפטר הן משום הטיפול הכושל לשיטתם במשבר הקורונה, והן בשל חוסר האמון של הציבור בראש ממשלה הנאשם בעבירות טוהר המידות, אשר אינו מצליח מזה חודשים ארוכים לחלץ את מדינת ישראל מן המשבר אליו נקלעה.

8. אחד המוקדים המרכזיים של המחאה הינו רחוב בלפור בירושלים וכיכר פריז הצמודה לו, בסמוך למעונו הרשמי של ראש הממשלה. מוקד נוסף בקיסריה, מקום מושבו של ראש הממשלה בסופי השבוע ובמקביל, מדי מוצאי שבת מתקיימת מחאה המכונה "מחאת הגשרים", אשר במסגרתה מתכנסים אזרחים בגשרים מעל צמתים בכל הארץ, ומניפים שלטים ודגלים המביעים אי שביעות רצון מן הממשלה והעומד בראשה.

9. אם כן, כפי שכבר הבהרנו במכתבנו שבסימוכין מיום 13.9.2020, **כל ניסיון כזה להגביל את ההפגנות נגד הממשלה, נצפה על ידי הציבור כניסיון להחליש את המחאה ולהשתיק את המפגינים. ולכן, ביתר שאת יש לשמור על הזכות להפגין ולמחות.**

10. ביום 18.9.2020, הביא היועץ המשפטי לממשלה לאישור קבינט הקורונה מתווה לקיום ההפגנות, שעל פיו, בעת ההפגנות, על המפגינים לשמור מרחק של שני מטרים זה מזה, לעטות מסיכות ולהתחלק לקבוצות של 20 איש תוך שמירת מרחק סביר ביניהן. יתרה מכך, במתווה מוזכר כי בהפגנות מאורגנות, על המארגנים למנות סדרנים אשר יהיו אמונים על שמירת המרחק בין קבוצות המפגינים וידאגו לעדכון ויישום ההנחיות המעוגנות במתווה.

11. והנה, על אף שהמתווה צמצם את הזכות להפגין וקבע תנאים שמעלים קושי לקיומם של הפגנות, הוחלט בקבינט הקורונה **שלא לאשר את המתווה שהוצע ואף להגביל יותר את ההפגנות הפוליטיות נגד ראש הממשלה**.

12. כל זאת, על אף שראש הממשלה והשרים המוגדרים "בעלי זיקה" אליו (לפי סעיף 13א לחוק יסוד: הממשלה) – **נמצאים בניגוד עניינים ואינם יכולים לקבל החלטות על הפגנות פוליטיות נגד ראש ממשלה המואשם בפלילים חמורים**.

13. עוד יצוין, כי לעמדתנו, לא כל פגיעה הגורמת אי נוחות, או פוגעת בסדר הציבורי, יש בה כדי להצדיק הטלת מגבלות כה כבדות על הזכות להפגין. אנו סבורים, כי **דווקא בתקופה זו, בה הממשלה מקבלת סמכויות מיוחדות ונרחבות לפגוע בחירויות הפרט של התושבים, יש לאזן את הפגיעה עם הבטחה ושמירה ביתר שאת על הזכות להפגין ולמחות - ללא כל אפשרות לתנאים ולסייגים שיאיינו את זכותם של התושבים לצאת ולהפגין יחד ובכל מקום**. יפים לעניין זה דבריה של כבוד השופטת חיות (כתוארה דאז):[1]

> "עקרונות אלו הנוהגים עמנו מימים ימימה ומעמדה הרם של הזכות לחופש הביטוי וההפגנה, **משמעותם היא כי לא כל פגיעה בסדר או**

[1] ראו בבג"ץ 6536/17 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משטרת ישראל**, פסקה 20 לפסק דינה של כב' השופטת חיות (כתוארה אז) (פורסם בנבו, 8.10.2017).

> **בביטחון תצדיק את הגבלת הזכות להפגין ואין די בכך שהפגנה גורמת לאי נוחות, אפילו אי נוחות רבה, כדי לאסור על קיומה. ככל שהציבור בישראל חפץ חיים בדמוקרטיה עליו לסגל לעצמו, כבכל מדינה מתוקנת, רמת סיבולת ויכולת הכלה של הפגנות, על אף הפגיעה בשגרת החיים ואי-הנוחות הכרוכה בהן לעיתים**..." (ההדגשות הוספו ע"י הח"מ).

14. לאור האמור, אף לעמדתנו, אסור לעגן תחת מתווה לקיום הפגנות, כל סמכות מפורשת לממשלה לקביעת הגבלות מראש על הפגנות והשתתפות בהפגנה. זאת, על אחת כמה וכמה נוכח העובדה שבהתאם לחוק סמכויות הקורונה, קיימת האפשרות שיוטל קנס כבד ואף רישום פלילי למי שיפר את מגבלות הבידוד. כך, עולה החשש שמא בהגבלות הקובעות תנאים להפגנה, ניתן יהיה להפוך כל אזרח המתנגד לאיסור למחות ומבקש להפגין כנגדו, בעל כורחו, לעבריין בעל רישום פלילי לכל הפחות.

15. לעמדת התנועה, קיימים די אמצעים לשמירה על בריאות הציבור שפגיעתם פחותה, מבלי לקבוע תנאים מגבילים להפגנות בתקופת מצב החירום בשל נגיף הקורונה. לטעמנו, יש להעדיף מתווה שיבטיח כי הזכות להפגין לא תוגבל בתנאים. כך, למשל לקבוע מרחב הפגנה גדול יותר בו תישמר האפשרות למרחק של 2 מ' בין כל מפגין.

16. בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם, ומאחר ומתקיימים דיונים על השוואות בין שתי הזכויות האופקיות, קרי, חופש הדת (התפילות) וחופש הביטוי (הפגנות), ומבלי להיכנס לדיונים הנרחבים בנושא, יובהר, כי קיים ביניהן הבדל אחד משמעותי בכל מה שקשור לאיסור על "התקהלויות": לא יכולה להיות הפגנה שנעשית בתוך בית, מאחר והדבר לא קיים; אבל יש דבר כזה תפילות שנעשות בבית.

17. על כן, בכל איסור על התקהלויות יש לקחת בחשבון, כי הפגיעה היא לא זהה. ההבדל בין היכולת להתפלל בבית; לאי-היכולת להפגין בבית - הוא ההבדל הרלוונטי, שחייב לאפשר הפגנות בזמן שהוא יכול לאסור על התקהלויות.

18. אם כן, הדבר מלמד, כי כל "הדמיון" בין שתי הזכויות האופקיות נובע מצרכים פוליטיים ולחצים פוליטיים - אבל באופן ממשי (בכל מה שקשור להתקהלויות), מדובר בזכויות שונות ולא דומות.

19. אשר על כן, **אנו פונים אליכם בדרישה שלא להחליט על מגבלות שיאסרו את חופש המחאה וההפגנה, וכל מגבלה כזו שתוטל על הפגנות פוליטיות מעין אלו ותיאכף <u>תהיה לא-חוקית</u>.**

20. לנוכח חשיבותו הציבורית הרבה של העניין, נודה לתשובתכם בהקדם.

בכבוד רב,

תומר נאור, עו"ד
מנהל האגף המשפטי

הידי נגב, עו"ד
מחלקת מדיניות וחקיקה

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 • العنوان للرسائل: ص. ب. 4207، القدس 91043 • هاتف: •02-5000073 فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: office@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il